

Seznam příloh

<i>Příloha 1</i>	60
Přehled žalob k Ústavnímu soudu Ruské federace v letech 1995 – 2010.....	
Přehled žalob k Ústavnímu soudu Ruské federace v rozmezí let 2007 - 2010.....	
<i>Příloha 2</i>	62
<i>Příloha 3</i>	63
<i>Příloha 4</i>	64
<i>Příloha 5</i>	65
<i>Příloha 6</i>	66
<i>Příloha 7</i>	69
<i>Příloha 8</i>	71
<i>Příloha 9</i>	73
<i>Příloha 10</i>	74

Příloha 1

Přehled žalob k Ústavnímu soudu Ruské federace v letech 1995 – 2010

Podle tématu	Výsledek
Ochrana ústavních práv a svobod	54 758
Ústavní právo (organizace veřejné moci)	6 264
Federální struktura. Ústavně-právní status subjektů Ruské federace	673
Občanské právo a jeho proces	49 134
Finanční a daňové právo, činnost celních orgánů, Ekonomika a finance	16 234
6 485	
Trestní právo a jeho proces	59 901
Životní prostředí a pozemkové právo	827
Správní právo	3 461
Ozbrojené síly RF (příslušníci armády, vojenská služba atp.)	1 705
Činnost veřejných organizací, fondů a svazů	250
Mezinárodní právo. Činnost Svazu nezávislých států	29
Zpětné vazby občanů na dění v zemi	1 530
Dotazy, připomínky a náměty na činnost Ústavního soudu	2 671
Další otázky týkající veřejného života	19 105
Počet žalob z hlediska jejich tématu	223 027
Podle stížností:	
Stížnosti občanů a spolků	221 462
Stížnosti státních orgánů včetně stížnosti soudů	1 565
Počet žalob z hlediska stížností	223 027
Podle let:	
1995 – 1999	52 068
2000	10 983
2001	12 296
2002	14 472
2003	15 668
2004	15 561
2005	14 943
2006	14 989
2007	16 612
2008	16 592
2009	20 629
2010	18 214
2011	19 142
Počet žalob podle let	242 169

Přehled žalob k Ústavnímu soudu Ruské federace v rozmezí let 2007 – 2010

Rok	Období	Součet
2007		16 612
2008		16 592
2009		20 629
2010		18 214
2011		
	I. čtvrtletí	4 329
	II. čtvrtletí	4 354
	III. čtvrtletí	4 626
	IV. čtvrtletí	5 833
	1. Ústavní právo	63
	2. Dodržování ústavních práv a svobod	1 815
	3. Ústavně-právní status a územně-správní vztahy subjektů federace	0
	4. Občanské právo a jeho proces	1 121
	5. Zemědělské právo a daňová legislativa	149
	6. Trestní právo a jeho proces	1 888
	7. Životní prostředí a pozemkové právo	27
	8. Správní právo	108
	9. Problémy armády a válčeného loďstva	7
	10. Mezinárodní právo a činnost Svazu nezávislých států	1
	11. Činnost veřejných organizací, fondů a svazů	11
	12. Reforma ve sféře ekonomiky a financí	67
	13. Zpětné vazby občanů na dění v zemi	33
	14. Dotazy, připomínky a náměty na činnost Ústavního soudu	101
	15. Jiné	442
	Součet za rok 2011	19 142
	Celkem žalob za roky 2007 – 2010	91 189

Пříloha 2

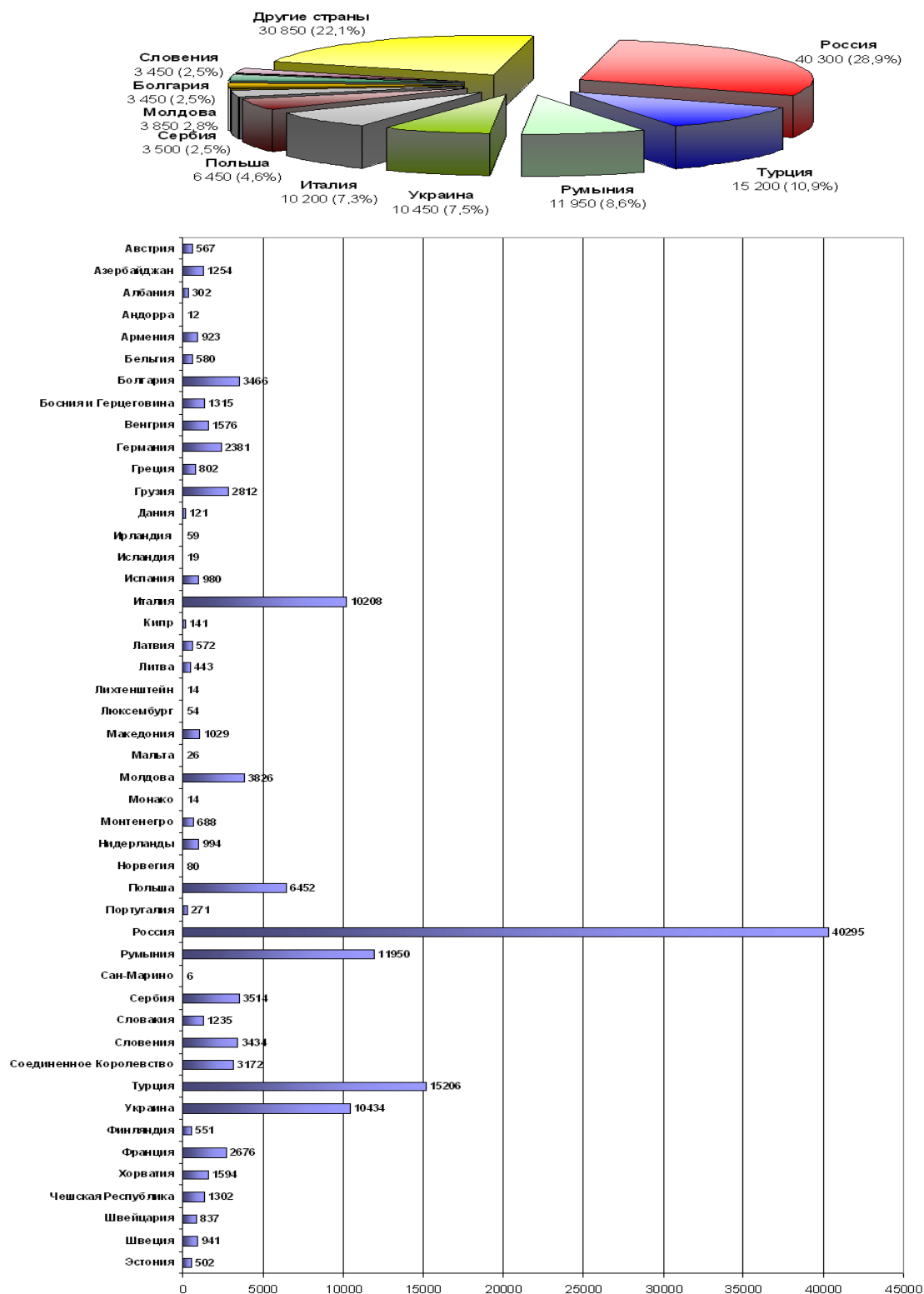
Поčet žalob podaných k ESLP v rozmezí od 1. 11. 1998 do 31. 12. 2010 a výsledky jejich přezkumu

Государство-ответчик	Жалобы, поданные в Европейский Суд	Жалобы, объявленные неприемлемыми или исключенные из списка подлежащих рассмотрению дел	Жалобы, коммуницированные властям государства-ответчика	Жалобы, объявленные приемлемыми	Постановления (всего вынесено)	Жалобы, исключенные Постановлением из списка подлежащих рассмотрению дел на основании мирового соглашения или одностороннего заявления
Австрия	3849	3426	444	212	212	55
Азербайджан	2523	1230	173	58	42	11
Албания	476	159	98	26	27	
Андорра	41	29	5	3	4	2
Армения	1420	474	96	26	25	2
Бельгия	1846	1191	233	121	111	24
Болгария	8447	4690	897	429	373	94
Босния и Герцеговина	3606	2254	220	34	14	6
Венгрия	4382	2693	421	216	211	82
Германия	14924	12662	421	173	155	50
Греция	4045	2750	911	570	571	54
Грузия	4749	1901	220	40	39	3
Дания	837	731	97	32	27	13
Ирландия	468	416	25	14	14	2
Исландия	92	73	15	9	9	2
Испания	5901	4990	555	85	70	11
Италия	19207	8067	3700	2431	1964	362
Кипр	613	433	141	52	57	46
Латвия	2350	1740	219	47	45	33
Литва	3222	2722	180	79	65	8
Лихтенштейн	63	47	4	4	5	
Люксембург	303	237	58	35	35	5
Македония	2658	1566	311	78	78	119
Мальта	124	81	46	24	30	
Молдова	6381	2339	828	242	196	143
Монако	44	31	2	1	1	1
Монтенегро	878	185	33	3	3	
Нидерланды	4329	3379	302	67	79	26
Норвегия	717	651	49	27	24	
Польша	43106	36671	2094	849	870	569
Португалия	1819	1320	492	331	189	98
Российская Федерация	84775	42990	4338	1717	1079	368
Румыния	34875	22301	2579	808	789	219
Сан-Марино	32	32	17	8	11	7
Сербия	6922	3307	353	119	49	64
Словакия	4857	3481	596	262	245	149
Словения	6627	3009	1227	237	233	81
Соединенное Королевство	11881	8824	1146	393	331	261
Турция	35152	18877	7413	3113	2539	874
Украина	30738	19532	3357	982	717	277
Финляндия	2990	2488	305	143	145	74
Франция	19048	16049	1347	736	698	125
Хорватия	6447	4689	502	189	191	142
Чешская Республика	9353	7987	552	158	158	81
Швейцария	2958	2180	152	57	63	4
Швеция	4406	3537	208	52	53	49
Эстония	1665	1144	59	25	23	8
Всего	406146	259565	37421	15317	12860*	4604

*включая жалобы, поданные против двух государств-ответчиков

Пříloha 3

Поčet žalob proti státům, které čekají na projednání a rozbor u ESLP

Пříloha 4

Поčet žalob podaných k ESLP v roce 2010 a výsledky jejich přezkumu

Государство-ответчик	Жалобы, поданные в Европейский Суд	Жалобы, объявленные неприемлемыми или исключенные из списка подлежащих рассмотрению дел	Жалобы, коммуницированные властям государства-ответчика	Жалобы, объявленные приемлемыми	Постановления (всего вынесено)	Жалобы, исключенные Решением или Постановлением из списка подлежащих рассмотрению дел на основании мирового соглашения или одностороннего заявления
Австрия	439	510	23	15	19	3
Азербайджан	337	167	49	33	16	10
Албания	96	20	17	6	7	
Андорра	8	3	1			
Армения	197	81	15	5	5	2
Бельгия	304	69	30	2	4	1
Болгария	1348	525	92	72	81	46
Босния и Герцеговина	658	1393	142	1	1	5
Венгрия	436	240	79	25	21	32
Германия	1683	1544	45	59	36	6
Греция	585	383	128	61	56	9
Грузия	375	1608	44	4	4	
Дания	96	36	26	5		
Ирландия	62	76	2	2	2	
Исландия	15	8	2		1	
Испания	689	454	11	11	13	
Италия	3852	687	220	626	98	3
Кипр	118	57	9	2	3	12
Латвия	271	273	45	5	4	6
Литва	242	153	15	11	8	1
Лихтенштейн	15	15		1	1	
Люксембург	44	39	4	7	7	
Македония	422	456	95	12	15	49
Мальта	23	14	12	3	4	
Молдова	945	434	135	21	28	51
Монако	13	7				
Монтенегро	305	45	28	2	2	
Нидерланды	727	299	31	2	4	5
Норвегия	86	76	9	1	1	
Польша	5777	3924	315	96	107	140
Португалия	186	116	61	53	19	23
Российская Федерация	14309	6911	721	415	217	256
Румыния	5992	3650	422	121	143	9
Сан-Марино	4	5	5			2
Сербия	1566	1195	132	38	9	28
Словакия	568	664	129	44	40	56
Словения	837	581	328	8	6	5
Соединенное Королевство	2766	1175	68	27	21	3
Турция	5821	3296	1311	442	278	195
Украина	3962	3311	1587	129	109	228
Финляндия	377	214	29	15	17	20
Франция	1619	1367	90	41	42	4
Хорватия	992	357	55	22	21	6
Чешская Республика	606	1367	59	10	11	2
Швейцария	368	305	30	12	11	1
Швеция	901	283	13	4	6	1
Эстония	265	183	11	3	2	3
Всего	61307	38576	6675	2474	1499	1223

Пříloha 5

Роздѣlení жалоб EСLP за рок 2010 podle jejich zamѣření

Государство-ответчик	Государство-ответчик														Государство-ответчик														
	Всего	Всего	Всего	Всего	Всего	2	2	3	3	3	4	5	6	6	6	7	8	9	10	11	12	13	14	П1-1	П1-2	П1-3	П7-4		
Австрия	19	16	3										6	9								2	4						
Азербайджан	16	16							1				8	4						2		1	9	2					
Албания	7	5			2								3	1	1							2	2						
Андорра	0																												
Армения	5	5								2		1	1										2						
Бельгия	4	4							1			1	3																
Болгария	81	69	10	1	1	5	7	1	5	3		14	6	31	3		8					27	1	18		1	2		
Босния и Герцеговина	1	1																					1						
Венгрия	21	21							1			1	1	14			3						1	1					
Германия	36	29	6		1				1				2	29			2					8							
Греция	56	53			3				5	2		4	8	33	6		2	1	1			17	2	1	1	1			
Грузия	4	4						1				2	1				1						3						
Дания	0																												
Ирландия	2	2												1			1					1							
Исландия	1	1																			1								
Испания	13	6	7							1			4							1				1					
Италия	98	61	3		34				1				9	44	5		3						6				2		
Кипр	3	3				1	1	1	1	1	1	1					2					1							
Латвия	4	3	1			1	1	1				1										1							
Литва	8	7	1									1	3	3								1							
Лихтенштейн	1	1												1															
Люксембург	7	5	2										2	3															
Македония	15	14		1								3	5	7	2														
Мальта	4	3		1								3							1										
Молдова	28	20			8	3	1	7	4		2	2		1		2	1	5			3	1	1						
Монако	0																												
Монтенегро	2	2												1			1												
Нидерланды	4	2	1	1					1											1									
Норвегия	1		1																										
Польша	107	87	15		5	2	2	2	1		14	20	37	2			12	1	2		2	2	2	2					
Португалия	19	15	2		2																								
Российская Федерация	217	204	11		2	34	37	7	102	26	1	89	55	29	20		4	1	6	2		55	2	44			8		
Румыния	143	135	3		5	1	2	1	22	3		17	30	16	30		2	5				5	1	58	1	1			
Сан-Марино	0																												
Сербия	9	9							1			1	2	2	1		2						1	1					
Словакия	40	40				1	1					10	2	29			2					7							
Словения	6	3	3											2			1					3							
Соединенное Королевство	21	14	7					2				1		1			5				1	4	4		1	1		1	
Турция	278	228	9		41	10	7	3	32	24		80	42	83	6		5	2	19	10		22	30	1	1		1		
Украина	109	107	1		1		2	24	9			43	15	60	1		6	2			14	4					7		
Финляндия	17	16	1										2	9						2		8							
Франция	42	28	13		1			3				5	10	1	1		2	4					5						
Хорватия	21	21										5	6	8	1		2					3	22						
Чешская Республика	11	9	1		1							6	3	1			1					1	2						
Швейцария	11	8	3									2	2				3						1						
Швеция	6	4	2							2			1	1															
Эстония	2	1	1										1																
Итого		1262	107	3	108	54	64	13	217	74	2	315	254	461	89	0	75	5	55	18	3	185	20	199	0	9	1	22	
Всего					1499																								

Příloha 6

Případ Michail Chodorkovský

Michail Chodorkovský využil období Gorbačovovy perestrojky a pomalu začal pronikat do podnikatelské sféry. V roce 1995 koupila jeho banka Menatep od státu ropnou společnost Jukos, v jejímž vedení stál v letech 1998 – 2003. Jeho záměrem bylo vytvořit z Jukosu takovou společnost, která by v Rusku zaujímal první místo z hlediska těžby a zpracování ropy, a také se snažil, aby směle dokázala konkurovat ostatním společnostem na světovém trhu. Zároveň v roce 2003 podepsal smlouvu o sloučení Jukosu a Sibněftu, čímž vznikla jedna z největších společností světa.

V roce 2000 se stal prezidentem RF Vladimír Putin. Jedním z jeho cílů bylo vypořádat se s oligarchy, kteří se nechtěli podřídit Kremlu. Chodorkovský byl ještě na podzim téhož roku zatčen, obviněn ze zpronevěry peněz a daňových úniků a poslán do vyšetřovací vazby. „Nepohodlný“ byl také proto, že se rozhodl ze svých soukromých peněz sponzorovat před volbami do Státní dumy opoziční strany Jabloko a SPS¹ a také byla avizována jeho možná kandidatura na prezidenta RF.

Po dvou letech soud shledal Chodorkovského vinným a odsoudil jej zpočátku k devíti letům odnětí svobody, po přehodnocení trest snížil o rok – na osm let vězení. Společně s ním byl uvězněn také Platon Lebeděv, významný akcionář Jukosu, ředitel banky Menatep a blízký spolupracovník Chodorkovského.

Chodorkovský musel být několikrát během svého pobytu ve vězení hospitalizován, protože držel protestní hladovku, aby poukázal na to, že ruská justice porušila jeho práva. Jeho právníci se také obrátili na Evropský soud pro lidská práva ve Štrasburku s žádostí o prověření a přezkoumání, zda nedošlo k porušení šestého bodu Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod týkající se zaručení práva na spravedlivý soudní proces.

Chodorkovský požádal také po odpykání poloviny trestu o prominutí jeho zbytku, leč neúspěšně.

V roce 2009, tedy ještě před tím, než se první trest nachýlil ke konci, začal s Chodorkovským a Lebeděm tzv. druhý proces. Odsouzeným byla sdělena nová obvinění. Podle žalobců Chodorkovský ukradl ze své vlastní firmy ropu v hodnotě několika miliard rublů v rozmezí let 1998 - 2003. Podle slov jeho právníků to bylo absurdní a za snahou o delší uvěznění viděli pouze politickou motivaci. K soudu došlo 30. prosince 2010. Oba byli odsouzeni k dalším 6 letům odnětí svobody. Celkem by měli strávit ve vězení 14 let a na svobodu se dostat až v roce 2017. Advokát Chodorkovského Schmidt zároveň dodal, že „rozsudek byl zjevně vynesen pod nátlakem úřadů“.

Na konci dubna 2011 advokáti Chodorkovského a Lebeděva podali k Moskevskému městskému soudu (MMS) žádost o přezkum rozhodnutí Chamovnického soudu ve věci tzv. druhého procesu s Chodorkovským. O měsíc později MMS shledal tento rozsudek zákonným. Odsouzeným však snížil dobu odpykání trestu o jeden rok. Díky tomu si Chodorkovský i Lebeděv mohli podat žádost o podmíněné propuštění. Ačkoli se Federální služba vyjádřila ve prospěch Lebeděvovy žádosti, soud se ani jednou nakonec vůbec nezabýval. V červnu 2011 byl Chodorkovskij převezen do věznice v Karélii.

¹ SPS – Strana pravých sil. Existovala v letech 1999-2008, kdy zanikla, a ještě téhož roku se spojila s dalšími dvěma stranami. Společně vytvořily demokratickou stranu Pravý blok.

Den po prezidentských volbách vydal Dmitrij Medveděv příkaz, aby generální prokuratura znovu přezkoumala 32 soudních rozhodnutí včetně případu Chodorkovského a Lebeděva.

„Putinův vězeň“, jak o něm hovoří ruský politolog Kirill Rogov, má tak naději, že by se mohl dostat na svobodu. Nicméně Vladimir Putin se nechal slyšet, že dokud bude u moci on, Chodorkovský bude stále za mřížemi.

Celý případ přesahuje ruské hranice a řeší se také u Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku. Dne 31. května 2011 ESLP rozhodl ve věci žaloby Michaila Chodorkovského proti Rusku. Odmítl uznat jeho žalobu proti RF, v níž se domáhal označení svého prvního procesu jako politicky motivovaného. Hlavním argumentem ESLP bylo, že Chodorkovský „nepředložil nesporné důkazy o tom, že jeho proces byl politicky motivovaný“.

Přitom ESLP uznal většinu napadaných skutečností v stížnosti Chodorkovského: neúměrně dlouhou dobu vazby, špatné podmínky ve vazební věznici, narušení zákona při jeho zadržení. ESLP za toto uložil RF vyplatit Chodorkovskému 10 000 euro jako náhradu za morální újmu a dále uložil RF zaplatit náklady řízení ve výši zhruba 14 500 euro.

Organizace Levada-Centrum provádí průzkumy veřejného mínění a mapuje zájem lidí o tento případ. Výsledky ukazují, že více než polovina dotázaných, 53 %, s Chodorkovským nesympatizuje, 18 % lidí naopak vyjádřilo podporu. Rozdíl je velký, ale oproti roku 2009, kdy byla položena stejná otázka, se sympatie k Chodorkovskému v posledním průzkumu o pár procent zvýšily.

Na otázku, zda-li by měl prezident Medveděv osvobodit Chodorkovského a Lebeděva, se 34 % procent respondentů vyslovalo pro zamítnutí žádosti o omilostnění, 25 % je pro její vyhovění. Pokud by Medveděv požadavku vyhověl, 33 % dotázaných nepředpokládá, že by to mohlo sehrát roli ve vztahu mezi národem a prezidentem.

Rusové se k případu staví spíše negativně, ale v porovnání s předchozími výzkumy pozvolna začínají vyjadřovat kladnější stanoviska k obviněným.

V polovině března 2011 poslali veřejní činitelé otevřený dopis prezidentu Medveděvovi s prosbou o propuštění politických vězňů – Chodorkovského, Lebeděva a několika dalších². Reagovali tak na jeho vystoupení k 150. výročí zrušení nevolnictví, ve kterém řekl, že je potřeba provádět liberální reformy s „nezbytnou neoblomností“. Tento dopis podepsalo více než třicet lidí, například Ljudmila Alexejevová, předsedkyně Moskevské Helsinské skupiny, spisovatel Boris Strugackij, místopředseda strany Pravý blok Leonid Gozman a další politici, ochránci lidských práv, novináři i spisovatelé.

Po vynesení verdiktu MMS Amnesty International označila Chodorkovského i Lebeděva za „vězně svědomí“ a proces za politicky motivovaný. Ministerstvo zahraničí RF s tímto hodnocením nesouhlasí. Jak však řekl zmocněnc pro lidská práva na MZ Konstantin Dolgov, přerušování spolupráce s mezinárodní organizací nemá v úmyslu. Michail Fedotov, předseda Rady pro rozvoj občanské

² Dalšími politickými vězni jsou např. Valentin Danilov, Igor Rešetin, Michail Ivanov, Sergej Vizir nebo Ivan Peťkov

společnosti a lidských práv, byl překvapen tímto vyjádřením. Naproti tomu Ljudmila Alexejevová podotkla, že je spokojená.

Jurij Schmidt, advokát Chodorkovského, i některé lidsko-právní organizace se domnívali, že postoj mezinárodní organizace bude mít význam na rozhodnutí ESPL. O to větší bylo překvapení, když ESPL neshledalo případ Chodorkovského politicky motivovaným.

Advokátka Chodorkovského Karina Moskalenková pro deník Kommersant označila rozhodnutí ESPL za úspěch žalující strany. Fakt že soud neuznal proces Chodorkovského politicky motivovaným, podle Moskalenkové neznamená, že tak nemůže učinit v budoucnu.

Příloha je zpracována na základě ruských novinových článků.

Příloha 7

Případ Natalia Estemirová

Natalia Estemirová byla deset let vedoucí pracovnící lidsko-právní organizace Memoriál na Severním Kavkaze, především v Čečně. Aktivně vystupovala proti porušování lidských práv, především práva na život. Informovala o únosech lidí a nebála se komentovat chování místní vlády. Její činnost byla odměněna řadou mezinárodních cen. Stala se prvním nositelem ceny Anny Politkovské (2007), získala cenu švédského parlamentu Právo na existenci, která je alternativou Nobelovy ceny míru (2004), a v roce 2005 od Evropského parlamentu cenu Roberta Schumana

Dne 15. července 2009 ráno byla unesena před svým domem v Grozném. Ještě téhož dne večer ji našli mrtvou v sousedním Ingušsku. Měla dvě střelné rány. Její mrtvola byla pohozena na hlavní silnici. Po její smrti členové Memoriálu vyjádřili obavu nad tím, že v zemi vzniká státní teror, který nechce, aby se pravda šířila mezi širokou veřejností. Oleg Orlov, předseda organizace Memoriál, obvinil ze spáchání tohoto činu Ramzina Kadyrova, čečenského prezidenta, který ji častokrát vyhrožoval. Čečenští představitelé nejednou dali najevo svoji nespokojenost s aktivní lidsko-právní činností Natalie Estemirové. Ostatně poslední případ, kterým se zabývala, popisoval praktiky místní vlády. Kadyrovci (příznivci prezidenta Ramzina Kadyrova) unesli několik lidí z vesnice Achkinču-Borzoj a poté jednoho z nich veřejně uprostřed vesnice zastřelili. Dmitrij Muratov, hlavní zpravodaj novin Novaja Gazeta, označil její smrt za politickou.

Na základě zprávy o smrti Natalie Estemirové vydalo OSN prohlášení, v němž chtělo provést vlastní nezávislé šetření záhadných úmrtí novinářů a lidsko-právních ochránců – včetně smrti Natalie Estemirové. Zanedlouho se v reakci na toto prohlášení na stránkách ruského ministerstva zahraniční objevila zpráva, že OSN nemůže vést vlastní šetření, neboť to odporuje ruskému právu.

Organizace Memoriál v Čečně 17. července uzavřela svoji kancelář mimo jiné i proto, že budovu obklíčily jednotky čečenského ministerstva vnitra, aby ji chránily. Podle organizace Human Rights Watch však není nutné, aby tři pracovníky Memoriálu hlídala vojenská stráž. Po pěti měsících Memoriál obnovil svoji činnost v oblasti i přes přetrvávající výhrůžky.

V únoru 2010 čečenští vyšetřovatelé údajně znali jméno vraha, a vydali se po jeho stopách. Až v červenci 2010, rok po smrti Estemirové se začalo pátrat po člověku, který si objednal její smrt. Začala se také ozývat silná znepokojení ze všech koutů světa. EU důrazně vyzvala vládu, aby přijala opatření k ukončení beztrestnosti a strachu na severním Kavkazu, konkrétně v Čečensku. Zároveň vyjádřila naději, že již brzy bude případ Natalie Estemirové doveden do konce. Z USA se ozvaly hlasy, že bude vždy připomínat její smrt, jakož i dalších ochránců lidských práv v Rusku, jejichž vražedné nebyli vypátráni.

Po roce a půl od její smrti označila Vyšetřovací komise RF za vraha islamistu Alchazura Bašaeva. Motivem jeho činu byla jednak msta, protože Estemirová napsala článek o tom, že raboval a napadl rodinu moskevského podnikatele, a také snaha zdiskreditovat čečenskou vládu. Ochránci lidských práv zpochybnili, že by stál za její vraždou právě Bašaev. Dle nich byl vytipován a na základě falešných důkazů úmyslně vykonstruováno jeho obvinění. Navíc podle

Alexandra Čerkesova, předního představitel Memoriálu, zemřel Bašae v již na podzim roku 2009, když byl proveden letecký útok proti nelegálním vojenským jednotkám na území Čečny.

Po dvou letech od smrti, tedy v roce 2011, se Vyšetřovací komise rozhodla prověřit znovu všechny možné verze její smrti. Kolegové Estemirové nejednou kritizovali důkazní materiály, s nimiž komise přišla.

Estemirová byla blízkou přítelkyní ruské novinářky Anny Politkovské, která byla zastřelena v Moskvě před svým bytem v roce 2006. Obě ženy byly kritičkami režimu Ramzina Kadyrova a úzce spolupracovaly na vyšetřování mnoha případů porušování lidských práv v Čečensku.

Příloha je zpracována na základě ruských novinových článků.

Příloha 8

Případ Stanislav Markelov a Anastasia Baburová

Dne 19. ledna 2009 za bílého dne v centru Moskvy nedaleko Kremlu došlo k vraždě advokáta Stanislava Markelova a novinářky Anastasie Baburové.

Advokát Stanislav Markelov byl významný ruský aktivista, který bojoval za lidská práva, zastupoval při soudních sporech, zejména oběti nacionalistů a neonacistů. Podílel se taktéž na odhalování zločinů proti lidskosti ruské armády během válek v Čečensku³. Dne 19. ledna se vracel společně s pětadvacetiletou novinářkou Nové Gazety Anastasií Baburovou z konference. Vrah střelil nejprve advokáta do týlu a poté postřelil i Baburovou. Ta zraněním podlehla až za několik hodin v nemocnici. Vrah zmizel beze stopy, ale ruští kriminalisté vypátrali, že stopy vedou do tábora ruských nacionalistů. Ve výsledku vyšetřování byli zatčeni členové nacionalistické organizace „Ruský obraz“ Nikita Tichonov a Jevgenie Chasisová. Dne 5. listopadu 2009 soud vydal souhlas s jejich zatčením.

Hlavními důkazními materiály obžaloby byly záznamy z bezpečnostních kamer pořízené v metru, jakož i výpovědi dvou svědků, kteří Tichonova poznali a označili ho za pachatele. Největším důkazem však byla pistole, z níž střílel, nalezená při prohlídce jeho bytu. Navíc krátce po zatčení se Tichonov k vraždě přiznal, později však své doznání odvolal s tím, že na něj byl vyvíjen tlak ze strany vyšetřovatelů.

Podle obhajoby Tichonov ani Chasisová nemohli vraždu provést, protože se v době činu nenacházeli v blízkosti Kremlu, kde k vraždě došlo, a oblečení, na kterém byly nalezeny stopy prachu po výstřelu, někdo záměrně ukryl v jejich bytech. Co se týče použité zbraně, pistoli Tichonovovi dal údajně na opravu jeho známý, ale Tichonov mu ji nestihl před zatčením vrátit. Advokáti dále hovořili o tom, že výpovědi svědků jsou pochybné, a že se Tichonov zpočátku přiznal pouze pod tlakem.

Během procesu se jak Tichonov tak Chasisová pokusili o sebevraždu – chtěli si podřezat žíly na protest proti bezpráví, které zažívali u soudu. Podle obžaloby šlo však pouze o demonstrativní gesto, neboť rány nebyly hluboké.

Dne 28. dubna 2011 byl vynesena rozsudek, v němž byli obvinění shledáni vinnými z vraždy, a také z nezákonného držení zbraní, přičemž Tichonov byl obviněn ještě z padělání dokumentů. Z dvanácti porotců se sedm vyslovilo pro odsouzení, pět bylo přesvědčeno o jejich nevině. Pokud by nastala rovnost a šest porotců by se vyslovilo „pro“ a šest „proti“ odsouzení, obvinění by byli osvobozeni. Soudce Alexandr Zamašňuk další jednání odložil na počátek května.

Dne 6. května 2011 soud rozhodl o výši trestu. Tichonov byl odsouzen k doživotnímu trestu vězení a Chasisová k 18letům odnětí svobody za spoluúčast na vraždě i její přípravě. Soud vyhověl i žalobám, jež podali proti Tichonovovi rodiče Baburové. Za veškeré soudní výlohy měl zaplatit celou požadovanou výši – 40 000 rublů, za morální újmu pak „pouze“ 2 miliony rublů namísto původních 5 milionů.

³ Vystupoval např. proti předčasnému propuštění plukovníka Jurije Budanova, který v době čečenské války znásilnil a následně zavraždil osmnáctiletou Čečenku. Namísto deseti let strávil ve vězení necelých devět roků. Jeho propuštění vyvolalo protesty lidsko-právní komunity.

Ruští ochránci lidských práv označili rozhodnutí soudu jako vítězství spravedlnosti. Na stránkách Memoriálu, centra pro ochranu lidských práv, se objevil následující komentář: „*Dnes můžeme potvrdit, že na lavici obžalovaných sedí skuteční a ne neprávem obvinění vrahové.*“

Je zde také souvislost s případem novinářky Anny Politkovské zavražděné v říjnu roku 2006. Ta stejně jako Baburová psala pro opoziční noviny Novaja Gazeta. Markelov byl navíc po určitou dobu advokátem Politkovské.

Celý případ je významný ze dvou příčin. Tou první je, že byl případ doveden do samotného konce. Druhou jsou pak vynesené vysoké tresty. Spekuluje se o tom, že případ má takový konec, protože nebyl politicky motivovaný a tudíž ovlivněný. Může sloužit za precedent a v příštích podobných případech se lze na jeho základě domáhat vyřešení do úplného konce.

Příloha je zpracována na základě ruských novinových článků.

Příloha 9

Případ Sergej Magnitskij

V polovině listopadu roku 2009 zemřel ve věznici Butyrka ruský právník Sergej Magnitskij v důsledku neposkytnutí lékařské péče. Pracoval pro firmu Hermitage Capital, která byla jednu dobu největším investorem v Rusku. Nutno podotknout, že se Magnitskij nedopustil žádného zločinu, pouze vystoupil proti vysoce postaveným policejním důstojníkům. Obvinil je z krádeže několika milionů rublů. Za svůj čin byl poslán do vyšetřovací vazby, z níž se nikdy nevrátil.

Ve společnosti se vznesla velká vlna kritiky, a tak na počátku roku 2011 nařídil tehdejší ruský prezident Dmitrij Medveděv řádné prošetření celého případu i prověření kvality lékařské pomoci poskytované ve státních věznicích.

Expertízu materiálů provedla Nezávislá rada pod vedením Mary Poljakovové a Moskevská veřejná pozorovací komise pod vedením Valerie Borščeva. Výsledky nezávislých expertů v mnohém potvrdily obvinění vznesená ze strany obhájců zemřelého advokáta. Podle nich vzešla celá akce z orgánů činných v trestním řízení.

Zajímavé je, že oficiální vyšetřování, které začalo nedlouho po jeho smrti, otálelo s ohlášením výsledků. Hlavní vyšetřovatel Markin se však nechal slyšet, že budou zhodnoceny kroky všech úředníků, kteří mají vztah k případu, stejně jako postupy lékařů, kteří ho léčili.

Výsledky nezávislých komisí ve svých materiálech mimo jiné uvádí, že činnost vyšetřovatelů a pracovníků věznice, kde byl Magnitskij vězněn, byla protiprávní, neboť mu nebyla zajištěna odpovídající lékařská péče a následně došlo k úmrtí. „*Evidentně se dá říct, že v případě Magnitského se stalo mnoho bezpráví,*“ řekla členka rady, soudkyně Ústavního soudu ve výslužbě Tamara Morščakovová. Ve zprávě je také uvedeno mnoho deliktů, kterých bylo dopuštěno ve všech fázích v procesu Magnitského. Například Tverský oblastní soud rozhodl vzít Magnitského do vazby, ačkoli pro to neměl dostatečné důvody. Žaloby obhajoby adresované soudům a orgánům činným v trestním řízení byly většinou ignorovány.

V případě Magnitského se angažovali pracovníci MVD (Ministerstva vnitra RF), které on sám dříve obvinil ze spáchání těžkého korupčního zločinu. Ve zprávě se k tomu dodává: „*Nehledě na zřejmý střet zájmů, pracovníci MVD vstupovali do složek vyšetřovací skupiny proti Magnitskému.*“ Také se uvádí příklady rozporů mezi údaji v dokumentech a údaji, které vyšetřovatelé předkládali soudu, aby odůvodnili držení Magnitského ve vazbě.

Proti Magnitskému bylo vzneseno například obvinění, že se v roce 2001 chtěl vyhnout placení daní za dvě firmy. Ve zprávě expertů se však vysvětluje, že obvinění nebyla založena na pravdivých okolnostech. Všechny dokumenty na finančním úřadě byly v pořádku, navíc Magnitský nebyl zakladatelem, ředitelem ani účetním těchto společností, tudíž tato oblast nebyla přímo v jeho kompetenci. „*Obvinění Magnitského bylo vykonstruováno pracovníky MVD a FSB Ruské Federace.*“ Takový je závěr expertů.

Pro Radu pro rozvoj občanské společnosti a lidská práva je důležité, aby v zemi vznikl institut kontroly, který by se zabýval skutečným dozorem a neovlivňoval vyšetřování případů. Takový závěr učinil Michail Fedotov, předseda Rady.

Příloha je zpracována na základě ruských novinových článků.

Příloha 10

Případ Anna Politkovská

Anna Politkovská byla zastřelena v domě, kde bydlela. Stalo se tak 7. října 2006, tedy v den narozenin Vladimira Putina. Její smrt vyvolala ve světě obrovskou reakci. Putin se nechal slyšet, že její smrt přinesla Rusku větší újmu, než ostré články, jež psala.

Politkovská psala pro deník Novaja Gazeta. Ve svých článcích kritizovala korupci, již je ruské soudnictví i státní a veřejná správa prorostlé. Vystupovala proti Kremlu i samotnému Putinovi, odmítala čečenskou válku a zvěrstva, která s sebou přinesla.

Po její smrti se objevila celá řada verzí, jež se snažila objasnit, jak a proč k vraždě došlo. Podle jedné z nich se na ní podílela čečenská vláda, podle jiné ruská vláda. Další se přikláněla k tomu, že její smrt právě v den narozenin prezidenta Putina je provokací proti němu a Ramzinu Kadyrovi, prezidentovi Čečny.

Nakonec byl za objednavatele vraždy označen Boris Berezovský. Vraždu samotnou měli pak uskutečnit bratři Machmudovi a obchodník Aksmed Isaev. Poslední tvrzení se rozchází s důkazy, které se podařilo získat ochráncům lidských práv. Ti podle záznamů z videokamer zjistili, že pachatel byl pouze jeden. Kamera také zachytila jeho automobil, který skutečně patřil třem čečenským bratrům Machmudovým, členům lazanské skupiny.

Na konci října 2007 Generální prokuratura ohlásila zatčení deseti podezřelých. Mezi zatčenými byli organizátoři, samotní pachatelé a také představitelé ministerstva vnitra a FSB.

V květnu 2008 byl ze spáchání vraždy obviněn Rastam Machmudov. Jeho bratři Ibrahim a Džabrail byli označeni za spolupachatele.

Dne 17. listopadu 2008 poprvé zasedl soud. V polovině února 2009 porota jednomyslně zprostila viny oba bratry. Při vyšetřování se nepodařilo prokázat jejich účast na trestné činnosti. Generální prokuratura se proti tomuto zprošťujícímu rozsudku odvolala, takže nemohl vstoupit v platnost. Na konci května 2009 předal Moskevský vojenský soud, u něž celý případ dosud probíhal, celý případ Vrchnímu soudu RF. Ten zrušil původní rozsudek a vrátil případ zpět Moskevskému vojenskému soudu. Začalo nové vyšetřování.

Dne 31. května 2011 byl v Čečně zadržen Rastam Machmudov. 1. 3. 2012 s ním byl zahájen soud.

Přestože od její smrti uplynulo více než 5 let, případ není stále osvětlen a nejasnosti přetrvávají. Stále není jasné, kdo si její vraždu objednal.

Příloha je zpracována na základě ruských novinových článků.